

Večernik

Leto I. (VIII.), štev. 199

Maribor, sobota 31. decembra 1927

»JUTRA«

Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri

Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 9.409

Vredn. mesečno, prejetan v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:

Uredn. 440 Uprava 455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13

Ogledi po tarifi

Oglaševanje tudi oglašni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Srečno novo leto

želi vsem čitateljem in inserentom

Uredništvo in uprava »VEČERNIKA«

DANAŠNJA ŠTEVILKA »VEČERNIKA« IMA 12 STRANI IN STANE 2 Din.

PRIHODNJA ŠTEVILKA »VEČERNIKA« IZIDE V PONDELJEK OB OBIČAJNI URL

Pogled nazaj in naprej

Pogled nazaj in naprej

Ob Novem letu vsem prijateljem SDS in mariborski oblasti!

Maribor, 31. dec.

Ko se danes poslavljamo od nas leto 1927, nam vstajajo v spominih dogodki tega leta. Bilo je burno. Volitve za volitvami, skoro da se nismo utegnili oddahniti: že pri oblatnih volitvah smo mogli konstatirati, da nismo le obdržali svojih pozicij, ampak jih še pojačali. Pri volitvah v narodno skupščino smo si mesto dosedanjega enega prioborili dva mandata. Občinske volitve pa so pokazale v splošnem, da se začinjajo tudi kraji, ki so bili doslej najtrdnjše postojanke SLS majati. Kjerkoli je SLS dosegla proti nam kake uspehe, je bilo to povsod samo s pomočjo nemštva in renegatstva, tako v Celju, kakor Slov. Bistrici, Gor. Radgoni in drugod.

Veliki cilj, ki si ga je naša stranka zastavila tekom letošnjega leta, se žal ni dal doseči: zopetno združenje z Davidovičevim demokratičnim stranko. Pokazalo se je, da prevladujejo v tej stranki za enkrat oni, ki hočejo biti iz oportunizma pripraga za veselrbsko radikalno politiko in ki so se ponovno izkazali kot zagriženi Srbijanci, ki so jim interesi prečanskih krajev tuji in brez pomena.

Ker pa je nemogoče, da bi moglo sedanje stanje neenakosti, in zlasti preobremenitve prečanskih krajev, upravne desorganizacije in korupcije ostati petrefakt za vse večne čase, ker je nemogoče, da bi prečanski kraji še nadalje nosili skoro vsa bremena za državo, in ker se srbijanski politiki vkljub vsej dobri volji za naše strani niso hoteli prilagoditi stališču pravice, ampak so bili odločeni še nadalje vzdržati sistem neenakosti in davčnih krivic, sta se — ne iz partizanskih, ampak iz zgolj državnih interesov! — znašli v tem letu dve najmočnejši prečanski stranki: HSS in SDS. Ne da osnujeta politično prečansko fronto proti Srbijanstvu, ampak da osnujeta front vseh poštenih elementov v državi proti sistemu krivega izrabljanja, eksploatairanja in upravne korupcije. Ustanovitev kmetko-demokratske koalicije je velik dogodek letošnjega leta. Uspehi skupne borbe se že kažejo, vlada mora popuščati težkim naskokom na vseh koncih in krajih. Žalostno je, da v tej borbi stoji SLS na strani onih, ki so proti enakosti in pravičnosti, žalostno je, da je SLS zagrešila proti Sloveniji historičen greh z obrambo dohodnine, žalostno je, da SLS pomaga podirati naše srednje in visoke šole. Borba gre naprej, država je v težki krizi, prepričani pa smo, da bo borba za pravico, za enakost in za pošteno upravo kronana z uspehom.

Za nas slovenske samostalne demokrate pomeni zblizanje z Radičevci korak k izpolnitvi naših davnih stremljenj po združenju naprednih elementov. Ali pride do fuzije ali ne pride, je danes od-

Koledniki in koledar

SEZONA VOŠČIL. — »VOŠČILCI« V MARIBORU IN DRUGJE. — KOLEDNIKI V SLOV. GORICAH NEKDAJ IN DANES. — IZUMRLI OBIČAJI. — KOLEDAR — NOVOLETNO DARILO. — RADODARNOST V MARIBORU. — KOLEDAR DRUŽINSKI PRIJATELJ NA DEŽELI. — POROKOVANJE KONCA SVETA.

Maribor, 31. decembra.

Sezona čestitk in voščil je tu! Do Treh kraljev si blažen med zemljani, vse se te spominja, želi, vošči, v mnogih slučajih seveda ne brezplačno. Tudi tu za gre za »gšeft« in greh bi bil opustiti tako ugodno priliko!

Tudi v Mariboru imamo »strokovnjake« za tako konjunkturo. Komaj je minila tepežnica, že je treba nastopiti novo potovanje od hiše do hiše, od trgovine do trgovine... »Srečno in veselo novo leto!« ti zabrusijo v obraz držeč klobuk ali odprto dlan pred svojo »dobrodelno« žrtev. Dočim so se tepežkarji formirali v »napadalne« čete s »patruljami«, se ta vrsta sitnežev ne koncentrira, ampak se producira vsak samostojno na — lastno odgovornost in korist. To so tihi »voščilci« brez vsakih pripomočkov, v predmestjih in v okolici jih nadomeščajo glasni »osrečevalci« z godbo, ki imajo več uspeha, saj je znano, da je naše ljudstvo zelo »muzikalično«, ker rado posluša godbo. Tudi tipični cigani-sviraci pridejo na svoj račun želeč »svega in svašiva puno«. Petje novoletnih »voščilcev« je pa popolnoma izginilo, ohranilo se je le še petje »treh kraljev« in svečnice, kar je pa poglavje zase.

Po Slov. goricah so nekda hodili okoli koledniki, ki so imeli svojo pravico od božiča do treh kraljev, ponekod celo do svečnice. Ta običaj je še ohranjen na Kranjskem, kjer prepevajo »koledar«. Znana je v to syrho priljubena O. Župančičeva »Koledar«:

»Dežek zlat in biser rosa
naj oblije vaša polja,
da bo letina najbolja
dečica nikoli bosa!

In pa zlati naj cekini
v tolstih mošnjah se redijo
kot čebele se množijo
in kot zvezde po jasnini.«

Po Prlekiji so svojčas tudi hodili dečki v neravnem številu (po 3, 5 ali 7) od hiše do hiše razdeljeni v dva pevski zbori. V pesmih se je izražala želja, da bi bila hiša polna sreče in blagostanja, nekatere pa so bile cerkvenega značaja, ki so slavile rojstvo božje, muke sv. Štefana, beg v Egiptet itd. Ohranjene so še v Vrazovih zbirkah. Pri vsaki hiši so koledniki dobili darove, če so bili posebno lepo »vštimani«, so odnesli polne »kanjere« (torbice) božičnih dobrin. Eden zbor je moral odgovarjati drugemu, kar je posebno učinkovalo tedaj, ko so bile pesmi kolednikov kratkočasne. Dr. Pašek je pa že leta 1884 iz ust starega, prostega kmeta čul sodbo, da ni več pravih kolednikov v Slov. goricah. Saj je

prto vprašanje. V vsakem slučaju je naloga nas vseh, zlasti naših prijateljev po vsej oblasti, da ostanemo naše strankine organizacije trdne, da se ne krhajo nikjer, marveč da se še ojačajo. To je predpogoj za uspeh naše velike borbe, ki se bo izvajala v novem letu.

V minolem letu se je uresničilo tudi, kar je hotela naša stranka imeti že pred petimi leti in radi česar je aktivno in pozitivno sodelovala na sprejetju ustave in zakonov o samoupravah: vpostavile so se oblatne samouprave, kojih oživotvorenje je znala SLS z vsemi mogočimi spletkami zadržati vse to leta. Kakor

sprejem »kolednjakov« bil pri hiši posebno slavnosten. Vodja zbora se je imenoval Volčko. Takrat so namreč verovali v »šenta«. Šent pride na sveti večer in odžene svoje služabnike. Ti morajo plavati preko velike vode, potem pa jih spremeni v volke. Dvanajstere noči po božiču se imenujejo torej tudi »volčje noči«, ker tako dolgo ima »šent« svojo oblast.

Dandanes hodijo po Slov. goricah od hiše do hiše le domači »škripači«, ki s harmoniko dvigajo novoletno razpoloženje, pevce pa le redko srečujemo. Besedo »kolednik« poznajo le še starejši ljudje...

»Koledniki« so dobili svoje ime po koledarju, kar je povsem upravičeno. Saj je baš te dni koledar aktualen, kakor malokatera druga knjiga.

V Mariboru jih dobivaš pri dobrih znanih brezplačno, posebno uslugo pa napraviš svojemu trgovcu, če »blagohotno« izvoliš sprejeti novoletni dar. Letos so povsod radodarni, še celo krojač in čevljar ti ga prineseta na dom, dimnikarski pomočnik pa že itak ima za to staro pravico. Tako si v dobi raznih »križ« napraviš lahko lepo zbirko raznovrstnih koledarjev, kar pa je pravzaprav »luksus«, saj ti je denarnica najboljši časomer — tedenski in mesečni.

Neobhodno potreben pa je koledar na deželi, kjer ga dandanes najdeš že v zadnji hribovski bajti. Zraven Mohorjevega — v novejšem času že marsikje Vodnikovoga — najdeš še razne manjše pratike z naslikanimi svetniki in drugimi potrebnimi znamenji, da se lahko spozna tudi vsak analfabet.

Koledar ali pratika ima v pohorski hiši svoje stalno mesto na polici. Tudi v prleški deželi igra vlogo ob vseh veseljih in žalostnih prilikah celega leta. Neverjetno iznajdljiv je gospodar, star praktik koledarskih skrivnosti. Brez stoletne pratike, ki jo lahko zagledaš v marsikateri kmetijski hiši, si tolmači bodočnost novega leta. Kombinacije nebesnih znamenj in pričetkov astronomičnih letnih časov mu točno napovedo letino, solnčni in lunini mrki skrivnostne usodne dogodke, vremenski ključ zvezdoslovca Herschela pa mu je sploh tedenski svetovalec za vse svoje delovanje. Koledar je najboljši družinski prijatelj, saj pravijo na Pohorju, da »kolendre vse pokokejo«, če se pa včasih zmotijo, nič zato, saj je samo — papež nezmotljiv...

Čudna je vera o koncu sveta, ki je razširjena po naših krajih in je podobna evangeliju adventistične sekte: svet se bo podrl, predno se bo pisalo 2000, ker je Kristus, ko so ga apostoli vprašali,

smo od l. 1922 neprestano zahtevali izgradnjo samouprav vključ prepričanju, da bo v njih SLS imela večino, tako tudi danes izjavljamo, da hočemo še znaprej z vsemi močmi sodelovati na njih izpopolnitvi, ker jih smatramo za predpogoj naše konsolidacije in gospodarskega napredka. Predvsem bomo tudi še znaprej z vsemi silami delali na to, da se izgrade tudi sreske samouprave.

V bodočem letu težkih borb, ki nas čakajo, bo naša stranka kakor v vsej državi tako zlasti tudi v naši mariborski oblasti imela velike naloge. Ako jim hočemo biti kos, se moramo zavedati, da nam

kako dolgo še bo svet stal, odgovoril: »Tisoč, nič več tisoč in še, in še, in še.« Torej tisoč in še nekaj stotin, ne pa več 2000. Pred koncem sveta bo pa prišel Antikrist, ciganica ga bo rodila. To vse se da baje razbrati tudi iz koledarskih skrivnosti, marsikaj pa povejo tudi zvezde in luna...

Pohorski in prleški domovi žive te dni v znamenju pratike. Da jih le ne bi varale nade v bodočnost, naj se jim izpolni želje po srečnem in veselem novem letu!

Silvestrovi in novi običaji

Na Silvestrov večer prinese gospodinja božični kruh na mizo, hišo poskropi z blagoslovljeno vodo, potem pa tudi hlev in vsa druga poslopja. Tudi na polje mora kdo iti škropiti, če je še tako visok sneg.

To noč vlivajo posebno dekleta raztopljen svinec v vodo. Iz podob, ki se napravijo, n. pr. venec, puška, lopata, se prorokuje bodočnost novega leta.

Če hoče gospodinja vedeti, kdo bo prihodnje leto umrl, moli na starega leta večer do devete ure, potem pomete sobo devetkrat ritanski, beži devetkrat okoli hiše in devetkrat pogleda skozi okno v sobo. Če zagleda krsto, bo prihodnje leto mrlič v hiši.

Oko te mika, videti bodočnost prihodnjega leta, odrgni se na Silvestrov večer opolnoči z brisačo, namočeno v vodi, ki je bila blagoslovljena na Štefanovo. Ko si se namočil po vsem telesu, se ne smeš obrisati, ampak teci nag trikrat okoli hiše in poglej vsakikrat skozi okno. V hiši zagledaš vse kar se bo zgodilo v drugem letu.

Na novega leta dan vstajajo dekleta zarano in hode po vodo. Katera preje pride, vrže jabolko, v katero je vtaknjen rožmarinov šopek, v studenec, da lažje in hitreje dobi moža.

Kdor na novega leta dan pade, bo v tem letu umrl.

Na novega leta dan mora dekle, ki se hoče kmalu poročiti, vodi darovati. Vsaka stopi k studentu in vrže v vodo penaz (denar) govoreč: »Ljuba voda! Jaz ti darujem od dna do dna in sem za moža že zadosti godna!«

Deklica, ki si želi lepega ženina, gre na Novo leto še pred solnčnim vzhodom skrivaj k studentu, kjer vrže rdeče jabolko s temi besedami v vodo:

»Voda! Jaz ti darujem od dna do dna, Jaz sem za moža že dosti godna, daj mi za moža Štefana ali pa lepega Urbana!«

je dosedanje uspehe prinesla naša ne idealno, vendar že precej dobro izvedena organizacija. Naše stremljenje mora iti za tem, da po možnosti v vsaki občini obstoja posebna krajevna organizacija stranke. Letošnje leto smo številu naših organizacij v mariborski oblasti pomnožili za lepe desetine, v l. 1928 moramo prekoračiti število 200. V znamenju nezlomljenega idealizma in poguma, v znamenju borbenosti, v znamenju pozitivnega dela stopimo vsi v novo leto!

Bilo nam vsem srečno!